



## IJROCHILIK AN'ANALARI: MUAMMO VA YECHIMLARI

**Muallif:** Axmatov Shaxzod Akramovich <sup>1</sup>

**Affilyatsiya:** Xalqaro Nordik universiteti “Musiqqa ta’limi va san’ati” yo’nalishi magistratura 1-bosqich talabasi <sup>1</sup>

**DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.14465257>

### ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ijrochilik an’analari rivojlanishida duch kelinayotgan muammolar va ularni hal etish yo’llari tahlil qilinadi. Xususan, an’anaviy musiqiy merosning yo’qolish xavfi, ustoz-shogird tizimining zaiflashishi, madaniy infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanishdagi qiyinchiliklar hamda tijoratlashtirish va ijodiy erkinlik o’rtasidagi muvozanat masalalari yoritib berilgan.

**Kalit so’zlar:** Ijrochilik an’analari, milliy musiqiy meros, ustoz-shogird tizimi, texnologiyalar, madaniy infratuzilma, an’anaviy musiqiy ijod, yosh avlod, musiqiy targ’ibot, innovatsion yechimlar.

Ijrochilik an’analari har bir millatning madaniy boyligining ajralmas qismi bo’lib, ularning rivoji jamiyatning umumiy estetik darajasini belgilaydi. O’zbekistonda xalq ijodiyoti, an’anaviy musiqiy yo’nalishlar, maqom san’ati va zamonaviy ijrochilik bir-biri bilan uzviy bog’liq. Ammo globalizatsiya, texnologiyalar taraqqiyoti va ijtimoiy o’zgarishlar bu an’anaviy yo’nalishlarning saqlanishi va rivojlanishida bir qator muammolarni keltirib chiqarmoqda. Ushbu maqolada ijrochilik an’analari bilan bog’liq dolzarb muammolar va ularning yechimlariga yondashuvlar tahlil qilinadi.

Ijrochilik an’analari dolzarb muammolari

1. An’anaviy ijrochilikning ahamiyatini yo’qotishi

Zamonaviy musiqiy yo’nalishlarning kuchayishi va g’arb madaniyatining keng targ’ib qilinishi natijasida an’anaviy ijrochilik yoshlar orasida yetarlicha qiziqish uyg’otmayapti. Ko’plab milliy yo’nalishlar unutilib bormoqda.

2. Ustoz-shogird an’anasining zaiflashishi

Ustoz-shogird an’ansi asrlar davomida ijrochilik san’atining uzviy qismi bo’lib kelgan. Ammo bugungi kunda bu tizimni qo’llab-quvvatlashga yetarlicha e’tibor qaratilmayapti, bu esa tajriba va bilimlarning keyingi avlodga yetib borishida qiyinchiliklarni keltirib chiqarmoqda.

3. Madaniy infratuzilmaning yetarlicha rivojlanmaganligi

Ijrochilik san’atining rivoji uchun mos sharoitlar va infratuzilma yetarli emas. Ko’plab hududiy musiqiy markazlar va madaniyat uylari yetarlicha faoliyat olib bormayapti.

4. Ijodiy erkinlik va tijoratlashtirish o’rtasidagi muvozanat

Bugungi kunda ijrochilar ko'pincha tijorat yo'nalishlariga e'tibor qaratishadi, bu esa ijodiy erkinlik va san'atga bo'lgan sadoqatga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

#### 5. Zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlik yetishmasligi

Texnologiyalarning rivojlanishi ijrochilikka yangi imkoniyatlar yaratgan bo'lsa-da, ko'plab an'anaviy ijrochilar bu texnologiyalarni o'zlashtirishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

Ijrochilik an'analarni rivojlantirish bo'yicha yechimlar

##### 1. An'anaviy ijrochilikni targ'ib qilish

- Milliy musiqiy an'analarning ommaviy axborot vositalarida va ijtimoiy tarmoqlarda targ'ibotini kuchaytirish zarur.

- Maktab va oliy o'quv muassasalarida an'anaviy ijrochilik yo'nalishlarini tanishtirish va rivojlantirish bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqish lozim.

- An'anaviy ijrochilik festivallari, ko'rgazmalar va konsertlarni ko'paytirish.

##### 2. Ustoz-shogird tizimini qayta tiklash va rivojlantirish

- Milliy ustoz-shogird an'anasini qo'llab-quvvatlash uchun davlat dasturlarini yaratish.

- Yosh iste'dodlarni aniqlash va ularga mahoratli ustozlar bilan ishlash imkoniyatini yaratish.

- Ma'naviy va moddiy rag'batlantirish orqali ustozlarning ijtimoiy mavqecini oshirish.

##### 3. Madaniy infratuzilmani rivojlantirish

- Hududiy madaniyat uylari va ijod markazlarini yangilash va jihozlash.

- Musiqa maktablari va konservatoriyalarda an'anaviy ijrochilik yo'nalishlariga alohida e'tibor qaratish.

- Hududiy va xalqaro miqyosdagi musiqiy aloqalarni rivojlantirish.

##### 4. Ijodiy erkinlikni qo'llab-quvvatlash

- Ijrochilarni tijorat sohasidan uzoqlashtirmasdan, ularning ijodiy izlanishlari va milliy an'analarni rivojlantirishini qo'llab-quvvatlash uchun grant va stipendiyalar ajratish.

- Ijodiy eksperimentlar uchun sharoit yaratish va yangi yo'nalishlarni qo'llab-quvvatlash.

##### 5. Texnologiyalarni joriy etish

- An'anaviy musiqani targ'ib qilish uchun raqamli platformalar va internet tarmoqlaridan keng foydalanish.

- Virtual darsliklar, interaktiv musiqqa o'rgatuvchi dasturlar va mobil ilovalarni ishlab chiqish.

- Raqamlashtirish texnologiyalari yordamida an'anaviy musiqiy merosni saqlash.

Ijrochilik an'analari madaniyatimizning muhim bo'lagi sifatida o'z o'rnini saqlab qolishi va yangi avlodga yetkazilishi zarur. Ushbu maqsadga erishish uchun davlat siyosati, ilmiy-tadqiqot ishlari, ijodiy loyihalar va texnologiyalarni uyg'unlashtirgan holda faoliyat yuritish talab etiladi. Milliy musiqiy merosning o'ziga xosligini saqlab qolish va zamonaviy talablarga moslashtirish orqali ijrochilik san'ati nafaqat mahalliy, balki xalqaro maydonda ham rivojlanadi.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- Karimov, I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
- Abduqodirov, A. O'zbek xalq musiqasi tarixi. Toshkent: Fan, 2015.
- Alimova, N. N. O'zbek milliy musiqa san'ati va uning rivojlanishi. Toshkent: Sharq nashriyoti, 2018.
- Mirzaev, M. An'anaviy o'zbek musiqasi va zamonaviy tendensiyalar. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2020.
- Abdullayev, R. Maqom san'ati: tarix va istiqbol. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019.
- Ashrafi, S. Xalq ijodiyoti va uning yoshlar tarbiyasidagi roli. Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2017.
- UNESCO. Intangible Cultural Heritage: Traditional Uzbek Music. [Internet manbasi], 2023.
- Xudoyberganov, J. Zamonaviy texnologiyalarning milliy musiqaga ta'siri. Toshkent: Ilm va Fan, 2021.
- O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari. Milliy madaniyatni rivojlantirish bo'yicha davlat dasturi. Toshkent, 2020.
- Ahmadaliyev, O. Musiqiy ta'limda an'anaviy san'atning o'рни. Toshkent: O'qituvchi, 2016.

